

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สับปะรดเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ได้มีการรับรองมาตรฐานโดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติแล้ว และสับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ การผลิตสับปะรดของประเทศต่างๆทั่วโลก ในปี 2544 มีผลผลิตสับปะรดมากถึง 13.75 ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตอันดับหนึ่งของโลก มีผลผลิตสับปะรดจำนวน 1.98 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 14.39 ของผลผลิตของโลก รองลงมา คือประเทศฟิลิปปินส์ ร้อยละ 10.91 ประเทศบราซิล ร้อยละ 10.87 และประเทศจีน ร้อยละ 9.93 ตามลำดับ สำหรับสถานการณ์การผลิตสับปะรดในประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกสับปะรดทั่วประเทศประมาณ 1 ล้านไร่ มีพื้นที่เก็บเกี่ยวประมาณปีละ 5 – 6 แสนไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 2 ล้านตัน ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3,300 – 3,900 กิโลกรัม/ไร่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการผลิต แต่ละปี สับปะรดเป็นพืชที่ปลูกได้ดีในดินทุกประเภท โดยเฉพาะดินร่วนปนทราย พื้นที่ปลูกสับปะรดเพื่อส่งโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย 13 จังหวัด ได้แก่ ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง ตราด ชุมพร หนองคาย นครพนม อุทัยธานี และลำปาง ผลผลิตร้อยละ 80 ส่งเข้าโรงงานแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก ส่วนผลผลิตที่เหลืออีกร้อยละ 20 ใช้นบริโภคผลสดภายในประเทศและส่งออก (ประจวบ, 2550) แต่ในด้านการผลิต พบว่ายังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพของผลผลิต เช่น ผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาเกี่ยวกับการตกค้างของสารไนเตรทในผลสับปะรด การเกิดผลแกนและการกระจายของผลผลิตออกสู่ตลาดไม่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดการสูญเสีย เนื่องจากผลผลิตที่ได้ไม่มีคุณภาพ ต้นทุนการผลิตสูงเกินความจำเป็น ซึ่งการตกค้างของสารเคมีในผลผลิตจะทำให้เกิดการกีดกันการนำเข้าสินค้าเกษตรของต่างประเทศ โดยการทำกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยในการผลิตและการบริโภคสินค้าเกษตรจะรุนแรงมากขึ้นฉะนั้น ในการส่งเสริมการผลิตสับปะรดให้ได้คุณภาพและมาตรฐานต้องคำนึงถึงปัจจัยและองค์ประกอบหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะคู่แข่งทางการค้าเกษตรกรจึงต้องมีการจัดการผลผลิตสับปะรดตรงตามระบบ GAP ของพืชสับปะรด (วิชาการเกษตร, 2550)

สถานการณ์การผลิตสับปะรดในจังหวัดลำปางพบว่าพื้นที่ปลูกลดลงจากปีพ.ศ. 2549 ประมาณ 23% เนื่องจากปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำในปี 2549 (งานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจังหวัดลำปาง, 2550) และในช่วงฤดูแล้งที่ผ่านมาพื้นที่ปลูกสับปะรดได้รับผลกระทบจากความแห้งแล้งระยะเวลานาน ทำให้ต้นสับปะรดไม่สมบูรณ์เป็นเหตุให้ผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2550 มีปริมาณน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด คาดว่าในช่วงเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ผลผลิตสับปะรดออกสู่ตลาดในสภาวะปกติและราคาเป็นไปตามกลไกการตลาดปกติและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการบริหารจัดการและควบคุมพื้นที่เพาะปลูกสับปะรด จังหวัดลำปางเป็น 1 ใน 13 จังหวัด ที่มีการ

ผลิตสับปะรดเพื่อส่งเข้าโรงงานมาก จังหวัดลำปางร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดจึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานขึ้น และสับปะรดก็เป็นสินค้าเกษตรที่สำคัญในการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตสับปะรดตามระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด โดยเฉพาะในการส่งผลผลิตเข้าโรงงานที่จะรองรับผลผลิตสับปะรดที่ผลิตตามระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลผลิตล้นตลาด อีกทั้งให้ผลผลิตสับปะรดจะมีราคาที่สูงขึ้น และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่ผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมรวมทั้งผู้บริโภคก็จะดีขึ้นเนื่องจากการผลิตที่มีการควบคุมการใช้สารเคมีด้วยเหตุนี้ ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง และตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม ที่มีปริมาณของผลผลิตสับปะรดมากที่สุดของจังหวัด จึงเป็นกลุ่มเกษตรกรที่นำร่องโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ (คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับงานส่งเสริมการเกษตรจังหวัดลำปาง, 2550)

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีเหมาะสม ปัญหาและอุปสรรค สำหรับการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมฝึกอบรม การสังเกตการณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะใช้ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรตามระบบการเกษตรที่ดีเหมาะสมเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนจะเป็นประโยชน์แก่การวางแผนพัฒนาและปรับปรุง การดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีเหมาะสม

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการผลิตสับปะรดและปัญหาอื่นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทำให้ทราบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีเหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดลำปางเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเป็นแนวทางพื้นฐานของการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานให้กับเกษตรกรที่สนใจต่อไป

สมมุติฐานในงานวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรที่ดีเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นทำการวิจัยกับเกษตรกรที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสม จำนวน 244 ตัวอย่าง พื้นที่วิจัยใน ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือ ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

นิยามศัพท์

- อายุ หมายถึง อายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างขณะทำการวิจัยที่นับเป็นจำนวนเต็ม
- เพศ หมายถึง เพศของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างขณะทำการวิจัย
- การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของเกษตรกรที่ได้รับจากสถาบันการศึกษา
- การได้รับข่าวสารทางการเกษตร หมายถึง การรับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมและด้านการเกษตรอื่นๆ เช่นเจ้าหน้าที่ วิทยุ โทรทัศน์ วารสาร สิ่งพิมพ์ และอื่นๆ
- ประสบการณ์ในการผลิตสับปะรด หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรผลิตสับปะรด
- ประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตร หมายถึง ระยะเวลาที่เกษตรกรได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตร
- พื้นที่ปลูกสับปะรด หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่เป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นในการผลิตสับปะรด นับเป็นไร่
- รายได้จากการผลิตสับปะรด หมายถึง รายได้ที่ได้จากการขายผลผลิตสับปะรดทั้งหมดในรอบปีที่ผ่านมา
- รายได้รวมของครอบครัว หมายถึง รายได้รวมของครอบครัวที่ได้จากภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร
- แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยด้านการเกษตร หมายถึง จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยกันผลิตสับปะรด
- แหล่งเงินทุนและสินเชื่อในการผลิตสับปะรด หมายถึง จำนวนเงินที่กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการและแหล่งเงินอื่นๆ เพื่อใช้ในการผลิตสับปะรด
- ความรู้ในการผลิตสับปะรด หมายถึง ความรู้ของเกษตรกรในเรื่องการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสม
- ทัศนคติในการผลิตสับปะรด หมายถึง ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสม
- การปฏิบัติในการผลิตสับปะรด หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการผลิตสับปะรดของเกษตรกรตามการเกษตรดีที่เหมาะสม

ข้อกำหนดของการผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง ข้อกำหนดที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดขึ้นสำหรับประเมินคุณภาพการผลิตสับปะรดให้ได้มาตรฐานการผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

ผลผลิตสับปะรด หมายถึง ปริมาณของผลผลิตหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วในรอบปีที่ผ่านมา การผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม หมายถึง การผลิตสับปะรดตรงตามข้อกำหนดของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเก็บรักษาและการขนย้ายผลผลิตในแปลง การบันทึกข้อมูล ผลผลิตปลอดจากศัตรูพืช การจัดการกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพ การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หมายถึง เกษตรกรที่เข้าอบรมและสมัครใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสม

เกษตรกรที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ หมายถึง เกษตรกรที่เข้าอบรมแต่ไม่สมัครใจเข้าร่วมโครงการผลิตสับปะรดตามการเกษตรดีที่เหมาะสม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

ลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- เพศ
- การศึกษา
- การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร
- ประสบการณ์ในการผลิตสับปะรด
- ประสบการณ์การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตร

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- พื้นที่ปลูกสับปะรด
- รายได้จากผลผลิตสับปะรด
- รายได้ของครอบครัว
- แรงงานในครัวเรือนที่ช่วยด้านการเกษตร
- เงินทุนและสินเชื่อในการผลิตสับปะรด

ปัจจัยด้านอื่นๆ

- ความรู้ในการผลิตสับปะรด
- ทักษะในการผลิตสับปะรด
- การปฏิบัติในการผลิตสับปะรด

การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ
ผลิตสับปะรดตามระบบเกษตรที่ดี

เหมาะสม

- ผู้เข้าร่วม
- ผู้ไม่เข้าร่วม